

A NÉS-2 társadalmi- gazdasági hatásvizsgálata

Péterné Dr. Baranyi Rita,
Egyetemi adjunktus
BME Környezetgazdaságtan Tanszék

Kutatás területei

- Társadalmi-gazdasági szempontrendszer alapján történő elemzés (+Területi dimenzió vizsgálata)
- Ágazati szempontrendszer alapján történő elemzés
- Fenntarthatóság felé való átmenet vizsgálata

- Hazai Dekarbonizációs Útiterv (HDÚ) cselekvési irányok
- Nemzeti Alkalmazkodási Stratégia (NAS) cselekvési irányok
- Horizontális eszközök (Szemléletformálás és partnerség, K+F+I) cselekvési irányok

Társadalmi-gazdasági szempontrendszer alapján történő elemzés

Társadalmi szempontok

1. Foglalkoztatás, munkaerőpiac
2. Foglalkoztatottság minősége – Humán erőforrás beruházások
3. Társadalmi befogadás és a sajátos csoportok védelme
4. Esélyegyenlőség
5. Magán- és családi élet
6. Társadalmi részvétel és aktivitás
7. Egészségi állapot és életminőség
8. Közegészségügy és szociális ellátás
9. Bűnözés, terrorizmus, közbiztonság
10. Oktatás és tudásszint
11. Kultúra, kulturális örökség
12. Nemzetközi együttműködések

Gazdasági szempontok

1. Makrogazdasági környezet, gazdasági növekedés
2. Önkormányzati és állami költségvetés
3. Közigazgatás adminisztratív terhei és átalakítása
4. Hazai piac és verseny
5. Nemzetközi piac és verseny
6. K+F+I
7. Vállalatok terhei és magatartása
8. Közüzemek terhei és magatartása
9. Fogyasztók és háztartások helyzete és magatartása

Társadalmi-gazdasági szempontrendszer alapján történő társadalmi elemzés eredménye

NÉS munkarészek	TÁRSADALMI szempontból legjelentősebb	
	pozitív hatások	negatív hatások
HDÚ	– Foglalkoztatottság szintjének és minőségének növekedése – Egészségügyi kockázat csökkenése – Aktív társadalmi részvétel kialakulása, társadalom informáltságának növelése – Növekvő tudásszint, az oktatási anyagok klímaszemponitú ismeretekkel történő bővülése	– Foglalkoztatottság szintjének és minőségének csökkenése – Bűnözés kockázata növekedése, közbiztonság csökkenése – Esélyegyenlőség nem érvényesül
NAS	– Aktív társadalmi részvétel kialakulása, társadalom informáltságának növelése – Aktív nemzetközi együttműködések kialakulása – Közbiztonság növekedése – Kultúra megőrzésének és a helyi hagyományok gyakorlásának elősegítése – Növekvő tudásszint, az oktatási anyagok klímaszemponitú ismeretekkel történő bővülése	– Foglalkoztatási szint csökkenése – Bűnözés kockázatának növekedése – Kultúra megőrzésének és a helyi hagyományok gyakorlásának megnehezítése, esélyegyenlőség nem érvényesül
Horizontális eszközök	– Aktív társadalmi részvétel kialakulása, társadalom informáltságának növelése – Növekvő tudásszint, az oktatási anyagok klímaszemponitú ismeretekkel történő bővülése – Képzési igények növekedése – Kultúra megőrzésének és a helyi hagyományok gyakorlásának elősegítése, szabadidős tevékenységek megváltozása – Környezeti terhelés, és egészségügyi kockázat csökkenése	– Kultúra megőrzésének és a helyi hagyományok gyakorlásának megnehezítése (ha azokat nem veszik figyelembe)

Forrás: Saját szerkesztés

Társadalmi-gazdasági szempontrendszer alapján történő gazdasági elemzés eredménye

NÉS munkarészek	GAZDASÁGI szempontból legjelentősebb	
	pozitív hatások	negatív hatások
HDÚ	– K+F+I tevékenységek élénkülése – Beruházások növekedése – Gazdasági növekedés – Ellátásbiztonság növekedése – Fogyasztói választási lehetőségek növekedése	– Növekvő költség és adminisztratív terhek – Versenyképesség csökkenése – Növekvő fogyasztói árak
NAS	– K+F+I tevékenységek élénkülése – Beruházások növekedése – Gazdasági növekedés – Fogyasztói választási lehetőségek növekedése, termékminőség és fogyasztóvédelem javulása – Külföldi támogatások elérhetőségének növekedése	– Növekvő költség és adminisztratív terhek – Versenyképesség csökkenése
Horizontális eszközök	– K+F+I tevékenységek élénkülése – Gazdasági növekedés – Hazai és nemzetközi verseny élénkülése – Új vállalatok létrejötte	– Növekvő költség és adminisztratív terhek

Forrás: Saját szerkesztés

Társadalmi-gazdasági szempontrendszer alapján történő elemzés eredménye – területi dimenzió + javaslatok

Területi dimenzió:

- Hatások az oktatás, K+F+I területén - a nagy hazai egyetemek, kutatóközpontok köré csoportosulva, esetenként erős fővárosi koncentrálttság mellett
- Paksi bővítés hatásai Paks és közvetlen környezetében

Társadalmi vonatkozású javaslatok:

- **HDÚ – példa:** A villamosenergia-igények mérséklése érdekében a szemléletformáláshoz, **javasolt** tanácsadókat képezni, javasolt megvizsgálni a túlzott megtakarításból fakadó negatív hatásokat.
- **NAS – példa:** A gépesítést célzó irányok esetében **javasolt** mérlegelni a környezeti előnyöket és a negatív társadalmi hatásokat is, mint például a foglalkoztatottság csökkenése, munkanélküliek (kétkezi munkások) számának emelkedése stb.
- **Horizontális – példa:** Javasolt egy a gyakorlati szereplők részéről értelmezhető, a témakör jelenkori, korszerű felfogását tükröző fogalmi, módszertani háttéranyag összeállítása.

Gazdasági vonatkozású javaslatok:

- **HDÚ – példa:** A megújuló energiaforrások arányának növelése érdekében **javasolt** egy a hazai KKVk fejlesztését célzó fejlesztési program a hazai termékek preferálására, valamint részletes vizsgálat az üzembiztonságot illetően.
- **NAS – példa:** **Javasolt** a cselekvési irányok bevezetése esetén a terhek lehető legkisebb mértékűre történő csökkentése (pl. versenyhátrány elkerülése érdekében).
- **Horizontális – példa:** **Javasolt** nemcsak a zöld közbeszerzés, hanem a zöld beszerzés ösztönzése is.

Ágazati szempontrendszer alapján történő elemzés

- **Hazai Dekarbonizációs Útiterv (HDÚ) cselekvési irányok**
- **Nemzeti Alkalmazkodási Stratégia (NAS) cselekvési irányok**

- **Mely ágazatokat érinti?**
- **Milyen hatás azonosítható?**
- **A cselekvési irány igényel-e ágazatközi együttműködést, mely szektorok érintettek?**
- **Van-e hatása a vállalati adminisztrációs terhekre/költségekre, illetve a vállalati kockázatra?**
- **Jár-e termékek, technológia betiltásával, kivonásával stb?**

Vizsgált szektorok:

Energiaszektor, közlekedés, mezőgazdaság, ipari termelés, építőipar, infokommunikációs szektor, pénzügyi és biztosítási szektor és oktatás, egyéb

Ágazati szempontrendszer alapján történő elemzés - eredmények

HDÚ várható ágazati és szakpolitikai hatásai - példák:

- A keresletnövelés révén pozitív hatások várhatók, mivel a kapcsolódó ágazatokban a keresletet és munkahelyeket teremtő folyamatok megindulását támogatja.
- A hagyományos technológiák kivezetését inkább a közép- és hosszú távú cselekvési irányok tartalmazzák, így a keresletmérséklő hatások csak hosszú távon jelentkeznének, lehetőséget teremtve az érintett ágazatok számára a kutatás-fejlesztés és innováció megerősítésére.
- Lényeges az érintett szektorok bevonása a cselekvési irányok megvalósítása során is, elsősorban az ágazatközi együttműködés támogatása révén.

NAS várható ágazati és szakpolitikai hatásai - példák:

- A cselekvési irányok jelentősen érintik majd a K+F+I ágazatot az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodáshoz szükséges új ismeretek, eljárások, technológiák felkutatásának igénye által.
- Jelentős beruházásokra lesz szükség, amely növelheti a munkaerőkeresletet, új vállalatok létrehozását eredményezheti, és hosszabb távon gazdasági növekedéshez vezethet.
- A jelentős mértékben érintett ágazatok esetében indokolt a NAS cselekvési irányokat az adott ágazati szakpolitikákba integrálni, majd azok gyakorlatba ültetését sugalmazni, melynek pozitív tovaryűrűző hatásai lehetnek egyéb ágazatokra, valamint a gazdaság egészére is.
- Minden területen megjelenik az oktatás szükségessége, valamint a társadalom szemléletformálása iránti igény.

Ágazati szempontrendszer alapján történő elemzés - javaslatok

HDÚ várható ágazati és szakpolitikai hatásaihoz javaslatok - példák:

- A gépjárművezetés-oktatásban **célszerű** az üzemanyag-takarékos vezetési technikák terjesztésére minél nagyobb hangsúlyt fektetni.
- Az energetikai felújítások esetében a minőség, az alkalmazott technológia megfelelő legyen. A pénzügyi szektor és építőipar együttműködése révén olyan konstrukciókat **szükséges** kidolgozni, amely a felújítások magas műszaki színvonalát garantálja.
- A középtávú cselekvési irányok közül az ipari ökológia szemléletének meghonosítása az iparban rendkívül körültekintő megvalósítást igényel. Az iparon belül az egyes szektorok széleskörű együttműködését igényli, az együttműködésre nagy hangsúlyt **szükséges** fektetni.

NAS várható ágazati és szakpolitikai hatásaihoz javaslatok - példák:

- **Javasolt**, hogy az egészségügyi szakpolitikákba beépüljön az ellátó intézmények „intézkedési tervének”, valamint általában a megfelelő munkafeltételeknek a kidolgozása. A kidolgozáson túl, azonban fontos a megvalósítás is, hiszen ennek további kedvező hatásai lehetnek a munkakörülmények javulásán keresztül az alapvető életminőségre, jól-létre egyaránt.
- A vízgazdálkodás cselekvési terület irányjaiban megfogalmazottak elsősorban a vízügyi ágazatra gyakorolnak jelentős pozitív hatást (VKI – vizek jó állapotba hozása, árvízi védekezés hatékonyságának növelése, vízvisszatartás), így **kiemelten fontos**, hogy a vízgazdálkodás ágazati szakpolitikájában is meg kell, hogy jelenjen az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodás.

Fenntarthatóság felé való átmenet vizsgálata

- „Össz”fenntarthatóság vizsgálata
- NFFS célokkal való kapcsolat vizsgálata

- Társadalom
- Gazdaság
- Környezet

EMBERI ERŐFORRÁS

E 1.1. Népeesség: Pl. C.1.4 Bevándorlási politika kialakítása; C1.5 Az idős emberek társadalmi együttműködésben való szerepe lehetőségének biztosítása; stb.

E1.2. Tudás: Pl. C1.6 Minőségi oktatás; C1.9 A tudás jobb hasznosítása a társadalomban és a gazdaságban stb.

E1.3. Egészség: Pl. C1.11 Egészségtudatos magatartásminták kialakítása; C1.12 A krónikus nem fertőző megbetegedések számának csökkentése; stb.

E1.4. Szegénység, kirekesztettség – társadalmi kohézió: Pl. C1.14 Szolidáris társadalom; C4.6 A foglalkoztatottság növelése; stb.

TÁRSADALMI ERŐFORRÁSOK

E2. Társadalmi erőforrások: Pl. C2.2 Jó példák megjelenítése a közvélemény előtt; C2.3 A fenntarthatóság szempontjából előnyös magatartásmintákat követő szervezetek (civil, szakmai, egyházi) támogatása; stb.

TERMÉSZETI ERŐFORRÁSOK

E3. Természeti erőforrások: Pl. C3.2 Termelési technológiai korlátok vagy termék szabványok érvényesítése; C3.3 A természeti erőforrások használatának megfelelő beárazása;

GAZDASÁGI TŐKE

E4.1. Vállalkozói tőke, innováció, foglalkoztatás: Pl. C4.4 A vállalkozásra nehezedő terhek csökkentése; C4.5 Az innovációs ráfordítások növelése; stb.

E4.2. Makrogazdasági egyensúly: Pl. C4.7 Prudens költségvetési gazdálkodás megteremtése;

Fenntarthatóság felé való átmenet vizsgálata - eredmények

NÉS munkarészek	FENNTARTHATÓSÁG felé való átmenet szempontjából legjelentősebb	
	pozitív hatások	negatív hatások
HDÚ	– Foglalkoztatottság szintjének és minőségének növekedése – Aktív társadalmi részvétel kialakulása, társadalom informáltságának növelése – A fenntarthatóságot szolgáló K+F+I tevékenységek élénkülése – Környezetbarát technológiák, előírások alkalmazása, a környezetterhelés csökkenése	– Intézmények, vállalatok és közüzemek költség és adminisztratív terheinek növekedése – Kultúra megőrzésének és a helyi hagyományok gyakorlásának megnehezítése
NAS	– Foglalkoztatottság szintjének és minőségének növekedése – Aktív társadalmi részvétel kialakulása, társadalom informáltságának növelése – A fenntarthatóságot szolgáló K+F+I tevékenységek élénkülése – Környezetbarát technológiák, előírások alkalmazása, a környezetterhelés csökkenése	– Intézmények, vállalatok és közüzemek költség és adminisztratív terheinek növekedése – Kultúra megőrzésének és a helyi hagyományok gyakorlásának megnehezítése – Esélyegyenlőség nem érvényesül, személyes adatvédelem kockázatának növekedése
Horizontális eszközök	– Aktív társadalmi részvétel kialakulása, társadalom informáltságának növelése – Növekvő tudásszint, az oktatási anyagok klímaszpontú ismeretekkel történő bővülése – A fenntarthatóságot szolgáló K+F+I tevékenységek élénkülése – Kultúra megőrzésének és a helyi hagyományok gyakorlásának elősegítése – Környezetterhelés csökkenése	– Kultúra megőrzésének és a helyi hagyományok gyakorlásának megnehezítése (ha azokat nem veszik figyelembe)

Forrás: Saját szerkesztés

„A Második Nemzeti Éghajlatváltozási Stratégia 2014-2025 kitekintéssel 2050-re”

című vitaanyagot bemutató műhelyvita – 2013. november 13.

Ajánlások a NÉS-2 végrehajtása társadalmi-gazdasági hatásainak értékelési keretrendszerére

- A mérési rendszer és értékelési módszerek átdolgozása, finomítása a hatékonyság javítása érdekében

- Az értékelési célok és fő irányvonalak meghatározása
- A mérőrendszer kidolgozása
- Értékelőrendszer kidolgozása

- A mérési rendszer és értékelési módszer felülvizsgálata

- Mérések kivitelezése
- Eredmények értékelése

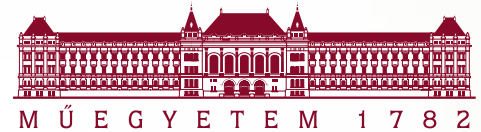
Komplex gazdasági értékeléshez javasolt indikátorok lehetnek például:

Kutatási, fejlesztési és innovációs ráfordítások; Hazai anyag-felhasználás; Hazai primer energia-felhasználás; Beépített területek aránya az ország területéhez viszonyítva; Foglalkoztatottsági ráta
Vállalkozói tőke index; GDP/GNI rés; Megtakarítási / beruházási ráta stb.

Komplex társadalmi értékeléshez javasolt indikátorok lehetnek például:

A felnőttek részvétele az életen át tartó tanulásban; Születéskor várható élettartam
Az egészségtudatos magatartást/egészségkárosító életmódot kifejező index; Szegénységet, társadalmi kirekesztődést jelző mutató;
Fenntarthatósági értékrendszerre jellemző index; Bizalom index; Civil társadalmi aktivitás index stb.

Köszönöm a figyelmet!

Péterné Dr. Baranyi Rita,
Egyetemi adjunktus
BME Környezetgazdaságtan
Tanszék

Elérhetőség:
baranyi@eik.bme.hu
463-40-30